

'Noteer belangrijke zaken en zorg dat deze gevonden kunnen worden'

En plotseling staat je partner er alleen voor...

Een ernstige ziekte, een ongeluk, overlijden... Zoiets treft niet alleen het gezin, maar zeker ook het bedrijf. Want hoe moet het verder met de bedrijfsvoering? Wie weet hoe alles zit en waar alles ligt? „Práát met elkaar. Laat weten waar je mee bezig bent“, geeft ZLTO-adviseur Veronique Verdurmen als belangrijkste tip.

Veronique Verdurmen begeleidt in haar werk partners van akkerbouwers die in een situatie terechtgekomen zijn waarbij het bedrijfs-hoofd zijn werk niet meer kan uitvoeren. Door ziekte, een ongeval of door overlijden. Dan blijkt in de akkerbouwsector vaak dat veel partners niet goed weten hoe het bedrijf in elkaar zit. De eerste tijd is emotioneel en zeer lastig. In deze periode worden partners vaak

bijgestaan door burens, familie en eventueel een sociaal werker. Veronique komt vaak pas op een bedrijf na een maand of twee. „In die eerste twee maanden zijn dan kortlopende beslissingen al wel ingevuld. Het spuiten, bemesten, oogsten, werkzaamheden die op dat moment moeten gebeuren, worden meestal gedaan door burens of familie, vaak in samenwerking met een loonwerker en/of een

teeltbegeleider. Ik begeleid de partner in het vervolgtraject waarbij we gaan kijken naar de verdere bedrijfsvoering.“ Verdurmen ondervindt veel emotie tijdens de gesprekken. Dat is ook logisch gezien de situatie en de verwevenheid van gezin en bedrijf in de landbouw. Toch moet er dan ook over het zakelijke gesproken worden. „Sommige partners zijn echt niet op de hoogte, hebben zich

Tips

We willen er liever niet over nadenken, maar toch is het goed om er samen met je partner eens over te praten: wat te doen als het bedrijfshoofd wegvalt, hetzij door ziekte, hetzij door overlijden? Veronique Verdurmen geeft de volgende tips:

- De allerbelangrijkste: praat met elkaar. Zorg dat je van elkaar weet wat er leeft, waar je mee bezig bent.
- Maak elkaar wegwijs in je kantoor. Als een computer beveiligd is met een code, geef die aan elkaar.
- Zorg voor een goed en helder opbergstelsel zodat partners zaken snel terug kunnen vinden.
- Zorg dat verzekeringspolissen goed en bij elkaar geadmineerd zijn.
- Waar liggen belangrijke documenten, zoals pachtcontracten en afspraken met afnemers? Zorg dat ze handig opgeborgen worden zodat ze gemakkelijk terug te vinden zijn.
- Daarop voortbordurend, zet afspraken die met afnemers vaak mondeling gemaakt zijn, op papier, zodat de partner ook weet wat er afgesproken is.
- Zorg dat er in de bewaarloods een tekening is met daarop waar wat opgeslagen is.
- Zet afspraken op papier die gemaakt zijn bij huurpercelen. Geef ook duidelijk aan waar deze liggen. Partners weten dat niet altijd.
- Denk na over een goede arbeidsongeschiktheidsverzekering. Deze zijn duur, maar maak toch eens een afweging. Denk ook eens na over een overlijdensrisico-verzekering.
- Maak foto's bij het bouwen van een nieuwe loods, zodat leidingen terug te vinden zijn, mocht dat nodig zijn.
- Registreer zoveel mogelijk. Niet alleen voor certificerende instanties, maar vooral voor jezelf.

nooit veel bemoeid met de dagelijkse gang van zaken. Weten niet waar bijvoorbeeld verzekeringspolissen liggen, waar contracten liggen. En waar bewaart iemand de gecombineerde opgave? Waar liggen inlogcodes? Dat soort zaken. Het is zeker een zeer heftig en emotioneel traject."

Anoniem

Het blijkt dan ook best lastig te zijn om mensen te vinden die er openlijk over willen praten. En degenen die het wél willen, doen dat het liefst anoniem. Neem Sandra. Zij is partner van een akkerbouwer die vorig jaar getroffen werd door een herseninfarct. Zij en haar man hebben een jong gezin en Sandra heeft daarnaast haar eigen baan. Ze bemoeit zich dan ook vrij weinig met het werk van haar man. Op het bedrijf worden onder andere aardappelen geteeld, van vroege tot late. Op het moment dat haar man in het ziekenhuis beland was, waren er al monsters genomen voor de eerste oogst. Maar waar deze aardappelen stonden, daar had ze geen idee van. Ook wist ze niet waar de laatste bespuitingen geregistreerd waren en wanneer de laatste bespuiting plaatsgevonden had. Buiten het feit dat het al moeilijk was om plotseling met de ziekte van haar man geconfronteerd te worden, kwamen er heel wat bergen op haar af. „Het is heel begrijpelijk dat zij op dat moment niet weet waar ze zich het eerst op moet richten“, zegt Verdurmen. „Haar man vraagt aandacht, maar het bedrijf zit midden in het seizoen en dat moet ook doordraaien. Waar begin je dan? Het bedrijf gaat door en móet ook door. Je zit vol emotie, maar moet ook zakelijk zijn. Dat is heel heftig.“

Sandra schakelde de buurman in, die haar in die eerste dagen goed geholpen heeft, maar het was toch een hele klus om uit te zoeken waar en op welk perceel de verschillende rassen stonden. Verdurmen adviseert dan ook met klem om het bouwplan in te tekenen zodat achterblijvers in ieder geval weten

waar de verschillende gewassen staan. „Het lijkt vreemd, maar dit komt echt vaak voor. Akkerbouwers zijn veelvuldig voedselveilig gecertificeerd.

Dat doen ze keurig, maar daar wordt niet gevraagd naar de perceelsgeschiedenis, dus wordt dat niet bijgehouden. Ben je GlobalGap gecertificeerd, dan is dit in de administratie wel terug te vinden.“

Voortzetten of staken?

Monique's man stond midden in het leven. Hij runde een prachtig akkerbouwbedrijf toen hij plotseling overleed. Het echtpaar had geen kinderen. Monique was wel betrokken, maar voerde zelf geen werkzaamheden op het bedrijf uit. Door haar betrokkenheid wist ze echter wel veel zaken terug te vinden of ze had er wel van gehoord. Het seizoen moest afgewerkt worden, dus moest ze op korte termijn veel regelen. Samen met een buurman en de loonwerker lukte dit. Toen kwam echter de vraag: hoe nu verder? Ga ik het bedrijf voort zetten of stop ik ermee? En als ik het bedrijf ga voortzetten, hoe doe ik dat dan? Ga ik van intensief naar extensief? Ga ik verhuizen? Ga ik iemand in dienst nemen? Allemaal vragen die op haar afkwamen. Uiteindelijk heeft ze besloten om door te gaan. Het bedrijf was iets wat ze samen hadden en ze kon er geen afstand van doen. Nu neemt ze vaak beslissingen waarvan ze denkt dat haar man het ook zo gedaan zou hebben. „Dit soort keuzes zijn heel moeilijk“, zegt Verdurmen. „Je moet er goed over nadenken. In de situatie van Monique waren er geen kinderen. Dan lijkt het gemakkelijk om het bedrijf te staken, maar ook hier merk je weer veel emotie. In de lijn van haar man wilde ze het bedrijf graag voortzetten. Ook dit zijn zaken die je toch een keer met elkaar moet bespreken. Wat doen we bij overlijden?“

Uit de ervaringen die Verdurmen meegeeft, weet ze dat mensen ook heel

sociaal zijn. „Collega's willen meteen helpen, afnemers zijn bereid mee te denken. Je staat er op zo'n moment echt niet alleen voor, maar het is wel handig als belangrijke zaken goed op papier staan en dat je die dan ook kunt vinden.“

Registreren doe je voor jezelf

Anton runt samen met zijn broer een akkerbouwbedrijf. Binnenkort moet hij een zware operatie ondergaan en zal hij dan ook een behoorlijke tijd uitgeschakeld zijn. Hij is dan ook al van alles aan het regelen om het bedrijf zo goed mogelijk achter te laten. „Natuurlijk kan mijn broer veel overnemen en ook onze vader zal bijspringen indien nodig, maar we hebben allebei onze eigen werkzaamheden. Het moet dus wel duidelijk zijn voor mijn broer wat ik gedaan heb en dus is loggen en schrijven een heel belangrijk iets geworden bij ons“, zegt hij. Daarbij vertelt hij ook veel meer aan zijn vrouw dan dat hij voorheen deed. In dat kader gezien begrijpt hij prima wat Veronique Verdurmen bedoelt als ze stelt dat boeren veel meer moeten delen met hun partner. „De operatie moet ik ondergaan naar aanleiding van een hersenbloeding die ik enkele jaren geleden gehad heb. Sinds die tijd ben ik meer gaan noteren en meer gaan bespreken met mijn vrouw. Mijn vrouw heeft ook een eigen baan, maar we hebben nu het belang ingezien van een gesprek met elkaar over wat we op dit moment aan het doen zijn. Zij weet nu veel meer van het bedrijf dan voor mijn ziekte, zonder dat ze meewerkt in het bedrijf.“ ■